

KOMETA

Vánoční

Školní časopis

Prosinec 2008

V TOMTO ČÍSLE:

Recepty

Koledy

Zvyky

Tradice

VÁNOČNÍ ZVÝKY A TRADICE

Lití olova

Nad plamenem se rozžhaví kousek olova až úplně roztaje. Připraví se nádoba s vodou a do ní se olovo opatrně vlije. Odlitek, který vznikne, věští dotyčnému jeho budoucnost. Například odlitek ve tvaru hvězdy znamená úspěch, uznání.

Krájení jablka

Jablko se přepůlí vždy po štědrovečerní večeři, avšak ne obvyklým způsobem, ale kolmo na osu, napříč. Pokud má vnitřní část s jádrem tvar hvězdy, sejdou se za rok všichni ve zdraví. Má-li tvar kříže, někdo z přítomných těžce onemocní.

Pouštění lodiček

Rozpůlí se několik vlašských ořechů a do prázdných polovin skořápek se nakapaným voskem připevní svíčka. Lodičky ořechů se pak nechávají plout po vodě. Ten, komu se lodička nepotopí a dlouho svítí, čeká dlouhý a šťastný život. Pokud se lodička drží při kraji nádoby, její majitel se bude celý rok držet doma. Pokud pluje ke středu nádoby, vydá se do světa.

Střevíc

Svobodné dívky házejí střevícem přes hlavu. Obrátí-li se patou ke dveřím, zůstanou doma. Obrátí-li se špičkou ke dveřím, provdají se a odejdou.

Štědrovečerní večeře

Na Štědrý den se až do večera zachovává přísný půst. Ten, kdo vydrží, údajně uvidí zlaté prasátko. Ke společné večeři se zasedá, jakmile vyjde první hvězda. Pod talíře se na štědrovečerní večeři dávají kapří šupiny, které mají přinést všem po celý rok dostatek peněz. Po dobu slavnostní večeře nesmí nikdo vstávat.

Barborka

Vložte do vázy tolik větviček (podle tradice by to měla být větev třešňová - barborka), kolik je členů rodiny. Na lísteček napíše každý člen nějaké přání a pověsí jej na větvičku (nebo si jen své přání a podobu své větvičky pamatujete). Komu větvička na štědrý den vykvete, tomu se přání splní.

Od stolu se nevstává

"Snažíme se dodržovat jednu tradici, která se u nás dědí z generace na generaci. Při štědrovečerní večeři nevstáváme, aby se nestalo nějaké neštěstí," popisuje Lenka Poláčková z Horních Počernic. I dříve se po skončení štědrovečerní večeře od stolu ještě nevstávalo. Hospodář si vzal jako první ořech a jablko, které ležely na míse uprostřed stolu. Ořech pak rozlousknul. Když byl uvnitř zkažený, předznamenávalo to nemoc nebo dokonce i smrt. Vše ještě ale nebylo ztraceno. Rozkrojené jablko s hvězdou uprostřed předpovídalo naopak zdraví a dlouhý život. Tím se vše dalo napravit. Když se však na jablku objevil kříž, bylo zle. Po hospodářovi pokračovali s věštěním i další členové rodiny směrem od nejstaršího k nejmladšímu. Tento zvyk se jako připomenutí vánočních tradic udržel v poměrně hojné míře, i když výsledky věštby z rozkrojeného jablka se neberou tak vážně jako dříve. Po večeři se vstávalo společně. Vstal-li někdo dříve, znamenalo to,

že do roka zemře. Zbytky jídla věnoval hospodář dobytku. Tady je zajímavostí, že drůbež dostávala hrách nebo mák, aby dobře nesla. Kohout, pes, případně i houser měli ve žrádle česnek proto, aby byli po celý příští rok dost ostrí. Po večeři přišlo na řadu rozdávání dárků, které se dodržuje i dodnes. Na to se těšily a dodnes těší především děti.

Když vyjde první hvězda

Mezi další tradiční zvyky patřilo i osvětlení. Nesmělo se rozsvítit, dokud nevyšla první hvězda, a to i přesto, že se na Štědrý den velmi brzy stmívá. Pak se začalo hodovat. "U nás se sice nerozsvěcuje, až když vyjde první hvězda, ale zato s první hvězdou začínáme večeřet," utvrzuje nás o jistém zachování tradic v Čechách Světlana Králová z Českých Budějovic. "Před večeří se jeden z naší rodiny ujme slova a shrne předešlý rok. Pak si všichni připijeme a pustíme se do jídla," dodává. V tomto směru se tradice zachovaly pouze v křesťanských rodinách. Dříve totiž otec přednesl před večeří rodinnou modlitbu, a poté byla hostina zahájena. Nejprve se nakrájel chleba na krajíčky, které se nesměly počítat. Otec je namazal medem a podával je směrem od nejstaršího ostatním přítomným. Když se stalo, že nějaký krajíček zbyl, znamenalo to, že se rodina rozroste. Když chyběl, v následujícím roce někdo z rodiny zemřel. Po tomto aktu přišly na řadu další chody. Jednotlivých chodů muselo být hodně, jelikož lidé věřili, že čím více chodů bude, tím více bude mandelů na poli.

Výzdoba vánočního stolu

Stůl se dříve přikrýval výhradně bílým ubrusem. Nohy stolu se ovinuly řetězem. Málokdo dnes ví, že se tak činilo proto, aby zloději nekradli na poli. Pod stůl se dávalo do misky obilí a na stůl česnek. Česnek měl podle Slovanů zvláštní moc - posiloval a chránil. Proto tato potravina nesměla na vánočním stole chybět. Byl dokonce stejně důležitý, jako je dnes stromeček nebo cukroví. "Vedle stroužku česneku se pokládal na stůl svícen se svíčkou a křížek. Svíčka se na Hromnice posvěcovala," vypráví Marie Vodochová z Liberce. Hospodyně zpravidla položila na stůl i bochník chleba a hrneček medu. Zato hospodář měl za úkol svázat

několik klásků obilí, namočit je do svěcené vody a vykropit jimi celé stavení. Nesměl vynechat ani oheň v kamnech. To aby s ním nebyly problémy a nezapálil třeba dům.

Zvyky a tradice, které určitě o Vánocích neznáte

Cizí věci v domě

Do konce roku by se měly vrátit všechny cizí věci, které jsou v domě. Projděte pečlivě celý dům či byt a vraťte vše, co vám nepatří.

Zápalky

Svobodná dívka zapíchne do jablka tři zápalky. Každá z nich musí symbolizovat jednoho nápadníka. Všechny zápalky současně zapálí. Ta, která hoří nejdéle, představuje toho, za něhož se má dívka vdát.

Recepty na Vánoční cukroví

Ovocné košíčky:

300 g hladké mouky, 200 g tuku, 100 g moučkového cukru.
Vypracujeme těsto a necháme uležet. Potom těsto vtlačujeme do formiček na košíčky a upečeme. Po vychladnutí plníme máslovým krémem, ozdobíme ovocem a zalijeme želatinou.

Kokosky:

2 bílky, 125 g cukru krupice, 1 vanilkový cukr, 170 g kokosové moučky, 1-2 jablka (nastrouhat).

Z bílků vyšleháme tuhý sníh, do kterého postupně zašleháme oba cukry a strouhaná jablka. Vmícháme kokosovou moučku. Lžičkou děláme na plech vyložený pečícím papírem malé hromádky a upečeme při 150-160 °C.

Linecké cukroví

420g hladké mouky, 250g tuku, 140g moučkového cukru, 4 vařené žloutky. Vypracujeme těsto a necháme odležet. Z těsta vyválíme plát, vykrájíme kolečka nebo hvězdičky a upečeme. Po vychladnutí slepujeme marmeládou.

Nepečené cukroví

Rumové kuličky

Potřebujeme:

100 g moučkového cukru

1 vanilkový cukr

50 g mletých ořechů

50g drobně rozsekaných rozinek (předem namočených v rumu)

100g mletých kakaových Be-be sušenek

2 lžíce rumu

na obalení mletá ořechová jádra nebo drcené sušenky.

Vše smícháme a vypracujeme hmotu, z které tvoříme menší kuličky. Ty obalujeme v mletých ořechových jádrech, nebo sušenkových drobcích.

Vločkové kuličky

Potřebujeme:

150 g ovesných vloček

100 g moučkového cukru

80 g másla

1 lžíce rumu

1 vanilkový cukr

kakao na obalení

Vločky opražte spolu se lžící cukru na troše másla dozlatova. Vychladlé je umelte na makovém mlýnku. Zbytek změkklého másla, cukru a rum promíchejte s vločkami a zpracujte. Podle potřeby a chuti rum přidejte. Z dobře propracovaného těsta tvořte kuličky, které obalujte v kakau.

VÁNOČNÍ POCHOUTKY

Lehký vánoční bramborový salát

Postup přípravy receptu:

Brambory omyjeme a uvaříme ve slupce doměkka. Cibuli oloupeme a nakrájíme na jemné kostičky. Okapané okurky nakrájíme na kostičky. Celer, mrkev a petržel očistíme, oškrábeme a uvaříme v osolené vodě s kořením, také doměkka.

Uvařené brambory oloupeme a studené nakrájíme na kostky. Přidáme nakrájenou cibulku, okurky, zakapeme olivovým olejem a podle chuti osolíme a opepříme. Vychladlou zeleninu nakrájíme na kostičky. Přidáme k bramborám a vše spojíme smetanovou majonézou. Bramborový salát necháme odležet v chladu.

Bramborový salát podáváme ke smaženým rybám nebo klasickým řízkům.

Nepečený kakaový dort

Postup přípravy receptu:

Nejdříve si připravíme silnou kávu a necháme ji vychladnout. Kakao promícháme s oběma cukry a škrobovou moučkou.

Do varné nádoby nalijeme mléko, přidáme žloutky, kakao s cukrem a škrobovou moučku. Směs postavíme do vařící vody a za stálého míchání vaříme do zhoustnutí. Necháme vychladnout. Máslo s moučkovým cukrem ušleháme do pěny a za stálého míchání postupně přidáváme studenou kakaovou směs, až vznikne krém.

Dno malé dortové formy poklademe piškoty, které zvlhčíme kávou. Vrstvy opakujeme až do vypotřebování surovin. Poslední vrstvu tvoří krém, který posypeme strouhanými oříšky.

Formu uložíme na 24 hodin do lednice. Ztuhlý kakaový dort nakrájíme na porce, poklademe dílky mandarinek a posypeme čokoládovou ozdobou.

Nepečený kakaový dort podáváme se šlehačkou ke kávě nebo čaji.

Historie vánočních koled

Historie vánočních koled sahá až 13. století. Koledami byly původně označovány písně, které byly zpívány během velkých křesťanských svátků. Postupem času se však koledy přeměnily v písně s vánoční tematikou, které měly náboženský

charakter – poslední dobou však i tento náboženský charakter vánočních koled vymizel. Ve středověku byly vánoční koledy šířeny po celé Evropě pomocí potulných žáků, kteří je zpívali během vánočních her.

Každý stát má své vlastní vánoční koledy, jejich smysl a význam je však vždy stejný. Některé vánoční koledy byly přeloženy do několika světových jazyků.

Koledou se rovněž nazývá v některých zemích (např. v Polsku) každoroční sbírka, kdy katoličtí kněží obcházejí farnosti a snaží si vydělat na živobytí.

I když by to jeden neřekl, tradice zpívání vánočních koled je stará již asi tisíc let. Historie začala gregoriánskými chorály a pokračovala latinskými písněmi ve středověku. Později je vystřídaly barokní písně a dnes si zpíváme vánoční lidové zpěvy.

Štědrej večer nastal Čechy

Mírně

Štěd - rej ve - čer na - stal. Štěd - rej ve - čer na - stal,
ko - le - dy při - chy - stal, ko - le - dy při - chy - stal.

Štědrej večer nastal.
Štědrej večer nastal,
koledy přichystal,
koledy přichystal.

Panimámo, vstaňte.
Panimámo, vstaňte,

koledu nám dejte,
koledu nám dejte.

Panimáma vstala.
Panimáma vstala,
koledu nám dala,
koledu nám dala.

81. JÁ MALÝ PŘICHÁZÍM

Živě česká

1. Já malý přicházím kole - do - vat, co umím o Kristu prozpě - vo -
vat: že se na - ro - dil v Betlé - mě v chlévě, chci zvěsto - vat.

**2. Chudý je, nahý je, trpí zimu,
kdybch měl co bych chtěl, dal bych jemu,
já malý záček, plínku i fáček i peřinu.**

**3. Dost málo darujte, groš neb zlatý,
budete po smrti za to vzati
do nebe jistě, pravím na místě, mezi svatý.**

**4. Jestli nic nedáte, nebroukejte
a na mé zpívání nefoukejte:
až větší budu, líp zpívat budu,**

Jen počkejte.

57. NÁŠ PŘEDOBŘÝ VÁCLAV KRÁL
GOOD KING WENCESLAS

anglická

nápěv: Piae cantiones (1582)

text: John Mason Neale (1818–1866)

český text: autor neznámý

Rychle

1. Náš pře-dob-rý Vá-clav král z o-kýn-ka se dí-val,
1. Good King Wen-ces-las looked out on the feast of Ste-phen,
všu-de sníh už na-pa-dal, ce-lou ze-mi skrý-val.
when the snow lay round a-bout, deep and crisp and e-ven.
Mě-síc bí-lé svět-lo lil, třpy-ti-ly se jí-vy,
Bright-ly shone the moon that night, though the frost was cru-el,
z le-sa muž se vy-no-řil, sbí-ral su-ché dříví.
when a poor man came in sight, gath'-ring win-ter fu-el.

2. „Hola, páže, přístup blíž,
pohled' na rozcestí.
Odkud je ten neznámý,

který sbírá klestí?“
„V horách žije, pane můj,
v malé chýšce prosté,
tam, kde potok pramení,
zjara kvítí roste.“

3. „Přines víno, zvěřinu,
ať je všeho dosti,
v jeho chýši ubohé
budeme dnes hosti.“
Venku začal vítr vát,
spaly hradní strážé,
tiše opustili hrad
král a jeho páže.

4. „Pane můj, noc ztemněla,
vítr sílí stále,
bojím se a umdlévám,
nemohu jít dále.“
„Vzmuž se, hochu, musíš dál,
jak ti tvůj král káže,
kráčeš dál v mých šlépějích,
nic se neboj, páže.“

5. Sněhem kráčí páže dál,
náhle vůni cítí,
všude tam, kde stanul král,
vonné roste kvítí.
Tak, mí milí křesťané,
dobrý příklad mějme,
jdeme v Božích šlépějích,
lidem pomáhejme.

Anglicky:

**2. "Hither, page, and stand by me,
if you know it, telling,
yonder peasant, who is he?
Where and what his dwelling?"
"Sire, he lives a good league hence,
underneath the mountain,
right against the forest fence,
by Saint Agnes' fountain."**

**3. "Bring me food and bring me
wine,
bring me pine logs hither,
you and I will see him dine,
when we bear them thither."
Page and monarch, forth they went,
forth they went together,
through the cold wind's wild lament
and the bitter weather.**

**4. "Sire, the night is darker now,
and the wind blows stronger,
fails my heart, I know not how;
I can go no longer."
"Mark my footsteps, my good page,
tread now in them boldly,
you shall find the winter's rage
freeze your blood less coldly."**

**5. In his master's steps he trod,
where the snow lay dinted;
heat was in the very sod
which the saint had printed.
Therefore, Christian men, be sure,
wealth or rank possessing,
you who now will bless the poor
shall yourselves find blessing.**

Vánoční pranostiky

"Když na Štědrý den sněží, na pytle se chmel těží."

"Lepší Vánoce třeskuté, než-li tekuté."

"Když v první adventní neděli nastane daleko široko krutá zima, potrvá
čtyři neděle."

"Zelené Vánoce, bílé Velikonoce."

"Mráz na Boží narození, zima se udrží bez proměny."

"Na Boží narození o bleši převalení."

"Je-li v první týden adventní mrazivo, bude zima osmnáct neděl trvati."

"Když v prosinci mrzne a sněží, úrodný rok nato běží."

"Prosinec se sněhem na pěšině, žito je v každé vysočině."

"Studený prosinec - brzké jaro."

"Mírný prosinec - mírná celá zima."

"Mrazy, které v prosinci brzy opadnou, znamenají zimu mírnou."

"Na suchý prosinec následuje suché jaro."

"Jestli na Štěpána větry uhodí, příští rok se všechno špatně urodí."

"Když svatý Štěpán vyfouká bláto, bude pěkné jaro nato."

"Jaké zimy v prosinci - taková tepla v červnu."

"Padne-li první sníh na mokrou zem, bude slabá úroda."

"Jaký prosinec, takový celý rok."

"Kateřina na blátě, Vánoce na ledě."

Vánoční stromeček

Vánoční stromek, jako symbol života, je tradice starší než křesťanství a ani výlučně nesouvisí s dalším jiným náboženstvím .

Dlouho před křesťany si Egypťané v nejkratší den v roce nosili domů palmové větvičky jako symbol triumfu života nad smrtí.

Římané zdobili svá obydlí zelenými snítkami během Sarurnálií, zimního svátku na počest boha zemědělství, Saturna. Keltští druidové zdobili při svátku zimního slunovratu duby zlatými jablky. Větvičky cesmíny v domě pro druidy znamenaly věčný život, pro Skandinávce symbolizovaly znovuzrození boha slunce Baldera.

Ve středověku rajský strom, zelený stromek ověšený červenými jablky, se stal symbolem svátku Adama a Evy drženého 24. prosince. První dochovaná zmínka o vánočním stromku se datuje do 16. století.

V německém Strasbourgu (dnes francouzském) bohaté i chudé rodiny zdobily jedle papírovými ozdobami, ovocem a sladkostmi. V pozdním středověku Němci a Skandinávci začali umisťovat zelené stromky uvnitř svých domů nebo přede dveřmi v očekávání příštího jara.

V roce 1834 princ Albert, manžel anglické královny Viktorie, poprvé koupil vánoční stromek do Windsoru pro královskou rodinu.

Počátkem 18. století, kdy se součástí dekorace stalo i osvětlení, se vánoční stromek stává v Německu tradicí a číří se i do ostatních zemí.

Také ve Spojených Státech začali s tradicí vánočního stromku Němci (němečtí usedlíci). Bylo to na přelomu 18. a 19. století.

Do Číny a Japonska tento zvyk "přivezli" misionáři v 19. a začátkem 20. století.

Jak se slaví Vánoce v Anglii ???

Rozbalování dárků na Vánoce mají Angličané posunuto o den později než my, tedy na 25. prosince. Když jdou děti čtyřicetého spát, pověsí své červené punčochy na krbovou římsu. Pokud rodina krb nevlastní, většinou se věší pod okno. V Anglii místo našeho Ježíška chodí Santa Claus. Ten se dle tradice do domu propíjí právě krbem, a když rozdává dárky, přesune se na saních se sobím spřežením k další rodině. Vánoční večeře je tedy také o den později než u nás. A co Angličané nejčastěji v tento slavnostní den jedí? Hrachová polévka a šunka je základem snad v každé rodině. Hlavním chodem je pak tradiční krocan, kterého krájí hlava rodiny. Na stole nesmí chybět ovoce a samozřejmě švestkový pudink. V Irsku je tradice velmi podobná. Lidé zde však věří, že je každoročně navštěvuje Jidáš Iškariotský. Vánoce ve Velké Británii začínají 6. prosince, tedy již na Mikuláše.

**KRÁSNÉ VÁNOCE, MNOHO DÁRKŮ POD
STROMEČKEM A ÚSPĚŠNÝ NOVÝ ROK 2009
PŘEJE**

REDAKCE KOMETY.